

Forbud kan også vekke de som sover

Av daglig leder Tove Smaadahl og informasjonsansvarlig Maya Brenna Nielsen ved Kriesesentersekretariatet

Likestillings- og diskrimineringsombud Beate Gangås etterlyser i sin replikk i Aftenposten mandag 15.mai 2006 redelige premisser i debatten om kriminalisering av sexkjøpere. Vi mener at å forstå prostitusjon som vold mot kvinner er et redelig premiss. Denne volden kan dokumenteres. Det finnes flere internasjonale undersøkelser, som viser at mange kvinner i prostitusjonen utsettes for voldtekt, skader på skjellett, underliv og anus. Blir ydmyket og nedverdiget. I tillegg til emosjonelle skader lik personer som har opplevd krig og ofre for tortur, så som flashbacks, angst, depresjoner, søvnproblemer og stress. Selvmord er også vanlig. Dette er kvinner som har 40 ganger så stor risiko for å bli drept enn kvinner ellers i befolkningen.

Vi etterlyser Likestillings- og diskrimineringsombudets premisser i kriminaliseringsdebatten. Hun er opptatt av å tydeliggjøre hva vi diskuterer og hvem som skal beskyttes i debatten. Dette fremstår ikke like uklart for oss. Hva vi diskuterer og hvem som skal beskyttes følger et klart premiss. Det vi diskuterer er vold mot kvinner. Vold handler i stor grad om maktulikhhet mellom partene. Det at en mann har lov til å kjøpe en kvinnekropp i Norge i 2006 illustrerer en manglende likestilling. Prostitusjon handler både om vold mot kvinner og manglende likestilling. Av dette blir det klart at det er kvinnen, som selger sin kropp, som skal beskyttes. Spørsmålet om å kriminalisere er mer et spørsmål om *hvordan* vi kan beskytte kvinnene i prostitusjonen? Eller, hvordan rette opp maktbalansen og å oppnå likestilling for denne gruppen kvinner? Dette burde være en jobb for Likestillings- og diskrimineringsombudet slik vi leser hennes mandat: "Ombudets pådriverarbeid skal bidra til økt likestilling i samfunnet som helhet. Det innebærer blant annet å avdekke og påpeke forhold som motvirker likestilling og likebehandling".

Nå kan en, som mange med Gangås gjør, spørre i hvilken utstrekning det er mulig å bruke rettsregler til å skape utjevning i levevilkår og maktforhold? Vi mener at å kriminalisere kjøperen av sex vil signalisere at dette er en uønsket atferd som må bekjempes. Det er den normgivende virkningen av en lov vi er opptatt av, selv om den ikke lar seg måle på samme måte som en oppklaringsprosent eller antall straffeforfølgelser. Det er viktig å ikke undervurdere de normskapende virkningene av en rettsregel. En lov virker ikke alltid alene, men det gjør heller ikke sosiale tiltak. Når en søker å endre holdninger og handlinger i samfunnet, så vil sosiale tiltak med støtte i et lovverk ha mer tyngde og større påvirkning. Vi ser at oppklaringsprosent og antallet straffeforfulgte er viktig, med tanke på tillitt til rettssystemet og forebygging, men at viktigheten vil variere i forhold til type kriminalitet.

Vi har flere lover som ikke nødvendigvis fjerner problemet eller har høy oppklaringsprosent, men som over tid har bidratt til å endre holdninger. For eksempel forstås ikke vold og voldtekt i et parforhold i dag som et privat problem, men som et samfunnsproblem og kriminelle handlinger. Gjennom statlige handlingsplaner og tilpassede paragrafer i straffeloven uttrykkes alvoret i oppfatningen av menns vold mot kvinner. Disse endringene i holdninger og handlinger i samfunnet har kommet til over tid, på tross av at få kvinner anmelder og få straffes. Selv når gjerningsmannen er kjent. Virkningen av å kriminalisere vold i nære relasjoner er at kvinnene som utsettes for vold får beskyttelse og muligheten til bedre livsvilkår. Derfor frykter vi ikke at det å kriminalisere kjøp av sex blir en sovepute for å smøre vår egen samvittighet. Det handler ikke om det. Det handler om å bruke rettsreglene til

å gi kvinner i prostitusjonen rettigheter, beskyttelse og bistand som ikke kan ignoreres eller bortforklares.

Gjennom ROSA-prosjektet, et prosjekt for ofre for menneskehandel, har vi erfart at god støtte, bistand fra flere instanser og praktisk hjelp i dagliglivet har hjulpet kvinner ut av prostitusjonen. Nettverk mot prostitusjon og handel med kvinner har tidligere foreslått en ”sluttpakke” for kvinner i prostitusjon. En sluttpakke skal inneholde et individuelt tilbud og utformes med kvinnen som aktiv deltaker. Det å styrke støtten til frivillige organisasjoner som arbeider med kvinner som selger sex er viktig.